

Digital Literacy Essential Skill for Working Online

ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานแบบออนไลน์

โดย ศาสตราจารย์ ดร.จันทวิทย์ คล้ายสังข์

(ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

หัวข้อที่ 1 Digital Literacy and Future Skills in Workplace การรู้ดิจิทัลและทักษะอนาคตในที่ทำงาน

ในอดีตประเทศไทยเน้นการใช้แรงงานในการทำธุรกิจอุตสาหกรรม (Labour Intensive) แต่ในปัจจุบันเป็นยุคที่ประเทศขับเคลื่อนด้วยการใช้ข้อมูลสารสนเทศ (Data Driven) เช่น การขับเคลื่อนในเรื่องของการใช้ AI/เทคโนโลยี/Smart Device/Automation Tool และฝึกให้คนมีความคิดสร้างสรรค์

เริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐาน เรื่อง **Future Skill Set** ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการทำงานยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 4 มิติ

ทักษะการแก้ปัญหา

- ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะด้านนวัตกรรม
- ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน
- ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์
- ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการริเริ่มสิ่งใหม่
- ทักษะการใช้เหตุผล การตัดสินใจ และทักษะการระดมความคิด

ทักษะการบริหารจัดการตนเอง

ในช่วง Covid-19 องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทำให้ทักษะการจัดการตนเองในเรื่อง ความกดดัน อารมณ์ การปรับตัว มีความสำคัญมาก โดยมีทักษะ 2 ด้าน ดังนี้

- ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ทักษะการรับมือกับปัญหา อดทนต่อความกดดัน ทักษะการปรับตัว

ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ความฉลาดทางดิจิทัล เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ ทักษะการเป็นผู้นำและอิทธิพลทางสังคม

ทักษะด้านเทคโนโลยี

ทุกองค์กรต้องปรับตัวเข้าสู่ดิจิทัลทางยิ่งขึ้น เป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีเกี่ยวกับ Data/AI/Cloud Computing/Digital Marketing เป็นต้น โดยมีทักษะย่อย ดังนี้

- ทักษะการใช้ดูแลและจัดการเทคโนโลยี
- ทักษะการออกแบบและการเขียนโปรแกรม

ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นกลไกสำคัญให้คนมีทักษะในอนาคต โดย Digital Skills Set ทั้ง 8 ด้านนี้เป็นส่วนหนึ่งของ Digital Literacy ประกอบด้วยความรู้ ทักษะและทัศนคติ โดยทั้ง 8 ด้าน เรียกว่า พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) ซึ่งต้องตระหนักถึงโอกาส ความเสี่ยง สิทธิความรับผิดชอบ ในโลกออนไลน์ ความเป็นพลเมืองดิจิทัล การมีจริยธรรม กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับโลกดิจิทัล จึงจะทำให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์แบบ

8 ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล

1

เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล Digital Citizen Identity ความสามารถในการสร้างและบริหารจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองให้อยู่ในโลกออนไลน์ อัตลักษณ์ในที่นี้คือความเป็นตัวตนของท่านในเชิงบวก

- การเรียนรู้และพัฒนาการสื่อสารกับผู้อื่น
- การนับถือตนเองและผู้อื่น
- การป้องกันตนเองและผู้อื่น

2

การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล Screen Time management การบริหารจัดการเวลาของเราเองและการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการ

- ความรับผิดชอบ
- บริหารเวลาได้เหมาะสม
- ต้องทราบถึงอันตรายและความเสี่ยง
- การเสพติดสื่อดิจิทัล

3

การจัดการการกลั่นแกล้ง Cyber Bullying Management การมีภูมิคุ้มกันตนเองในการรับมือและจัดการกับปัญหาสถานการณ์การกลั่นแกล้งบน Internet ได้อย่างชาญฉลาด วิธีจัดการเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

- หยุดการติดต่อกับผู้ที่กลั่นแกล้ง
- ปิดกั้นการสื่อสารกับผู้กลั่นแกล้ง
- รายงานผู้เกี่ยวข้อง

4

การจัดการความปลอดภัยระบบเครือข่าย Cybersecurity Management ความสามารถในการตรวจสอบ การป้องกันข้อมูลของตนเองในระบบเครือข่าย ต้องทราบว่าจะสามารถทำอะไรให้ข้อมูลปลอดภัยอยู่รอดจากการถูกโจมตีหรือนำเข้ามาใช้ข้อมูลในทางที่ผิดได้อย่างไร

5

การจัดการความเป็นส่วนตัว Privacy Management การจัดการความเป็นส่วนตัวของตนเองและผู้อื่น การใช้ข้อมูลออนไลน์ การแบ่งปันผ่านสื่อดิจิทัลต่างๆ รวมถึงการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง

6

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ Critical Thinking ความสามารถในการตัดสินใจ สามารถวิเคราะห์บนหลักการเหตุผลได้ แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกและผิดได้ ตรวจจับข้อมูลข่าวสารในโลก Cyber และ Digital และสามารถนำมาใช้กับตนเองในการแยกแยะข้อมูลต่างๆ ได้

7

ร่องรอยทางดิจิทัล Digital Footprint ต้องเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลว่าทุกอย่างจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อชีวิตในอนาคตได้ เพราะฉะนั้นท่านจะต้องรับผิดชอบกับสิ่งที่ทำลงไปในโลกดิจิทัล

8

ความเห็นอกเห็นใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล Digital Empathy คือ ไม่เชื่อข้อมูลที่เห็นในทันที และช่วยเป็นกระบอกเสียงให้ข้อมูลที่ถูกต้อง

Key Driver ที่สำคัญที่ทำให้เป็น **Digital Literacy** สำหรับ **Global Citizen** ได้อย่างสมบูรณ์ แบ่งได้เป็น 4 มิติ คือ

มิติที่ 1 ต้องเรียนรู้วิธีการเรียน Learning How to Learn

มิติที่ 2 การรู้ดิจิทัล Digital Literacy

มิติที่ 3 การใช้เครื่องมือ Digital Tools

มิติที่ 4 Digital Citizenship การติดต่อสื่อสารทำงานร่วมกับผู้อื่นในโลกออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หัวข้อที่ 2 Digital Literacy : Essential Knowledge & Skill in Workplace
การรู้จักดิจิทัล : ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในที่ทำงาน

การนำความฉลาดทางดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ โดยมี 3 ทักษะ ที่จะต้องมีในปี ค.ศ. 2030

ทักษะการรู้คิดอย่างมีเหตุผลขั้นสูง (High Cognitive)

ทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional/Soft Skills)

ทักษะด้านเทคโนโลยี (Technological Skills)

การเตรียมตัวสำหรับทักษะที่จำเป็นในปี ค.ศ. 2030

Mckinsey พูดยถึงการปรับโครงสร้างในองค์กร เพื่อการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการปรับ Mind Set Shift คือ วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อที่จะสามารถปรับตัว Upskill Reskill ได้อย่างทันเหตุการณ์ และการปรับตัวในอนาคต โดยต้องการเน้นย้ำการเพิ่มทักษะใหม่ๆ การมีตำแหน่งงานใหม่ๆ หรือการว่าจ้างบุคคลที่เป็นลักษณะงานชั่วคราว Freelance หรือ Outsourcing ที่จะเกิดขึ้นสำหรับการทำงานในอนาคต เพื่อที่จะอยู่ในองค์กรต่อไปได้

หัวข้อที่ 3 Digital Etiquette & Digital Resilience

การรู้ดิจิทัล : แนวปฏิบัติและการปรับตัว

Digital Etiquette คือ มารยาททาง Internet มีที่มาจาก **Etiquette + Internet = Netiquette** หมายถึง ธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับการประพฤติอย่างเหมาะสม สุภาพในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มารยาททาง Internet ประกอบด้วย

1

Remember the Human

2

Adhere to the same standards of behavior online that you follow in real life

3

Know you are in cyberspace

4

Respect other people's time and bandwidth

5

Make yourself look good online

6

Share expert knowledge

7

Help keep Flame wars under control
Flaming

8

Respect other people's privacy

9

Don't abuse your power

10

Be forgiving of other people's mistake

Digital Resilience คือ ความสามารถในการเตรียมตัว ปรับตัวต่อเทคโนโลยีและความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างเข้าใจ ประกอบด้วย 4 มิติหลัก

Understanding

Knowing

Learn

Recover

การทำธุรกรรมออนไลน์ให้ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องที่สำคัญ

การตั้งรหัสผ่าน
เข้ามือถือ

ไม่ใช่ WIFI
ในการทำธุรกรรม

การตั้งรหัสผ่าน
ที่เดาได้ยาก

การสมัคร
SMS หรือ Email

Hybrid Working Mode คือการทำงานออนไลน์บางส่วน และกลับไปทำงาน On Site บางส่วนต่อไปในอนาคตการทำงานแบบนี้จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพสูงสุด

หัวข้อที่ 4 Digital Literacy : All about Web Browsing & How to use Email Effectively

การรู้ดิจิทัล : การท่องเว็บและการใช้อีเมลอย่างมีประสิทธิภาพ

Web Browser ที่นิยมใช้กัน คือ **Google Chrome/Safari/Firefox/Microsoft Edge** ในการ Search หาข้อมูลสารสนเทศต่างๆ บนโลกอินเทอร์เน็ต

ในกรณีที่ใช้คอมพิวเตอร์ในที่สาธารณะ เรื่องของความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ จึงควรรู้จัก **Incognito Mode** หรือ **Private Browsing Mode** คือการค้นหาข้อมูลโดยที่ **Web Browsing** จะไม่จดจำข้อมูลของท่าน สามารถเปิด **Incognito Mode** ได้โดย **Google Chrome** ไปที่ **New Incognito Window/New Private Window**

ลิขสิทธิ์ หรือ **Copyright** คือ ความคุ้มครองที่มีให้กับเจ้าของผลงานสร้างสรรค์ จะถูกปกป้องด้วยทรัพย์สินทางปัญญา โดยเจ้าของลิขสิทธิ์จะมีสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว โดยแบ่งเป็น 9 ประเภท คือ

วรรณกรรม

*

นาฏกรรม

*

ศิลปกรรม

*

ดนตรีกรรม

โสทรทัศนวิสา

*

ภาพยนตร์

*

สิ่งบันทึกเสียง

*

งานแพร่เสียง แพร่ภาพ

งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ได้อนุญาตจะต้องถูกลงโทษ **ถูกปรับ ตั้งแต่ 20,000 ถึง 800,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ** แต่มีการยกเว้น ถ้านำตัวของผลงานที่มีลิขสิทธิ์ไปใช้เพื่อการวิจัย การศึกษาหรือว่าประโยชน์ในการสอน โดยไม่แสวงหากำไร ถือเป็นข้อยกเว้น

สิ่งที่ตรงข้ามกับลิขสิทธิ์ คือ Creative commons License โดย Creative Commons เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ในการแบ่งปันข้อมูลโดยอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์เดิม โดย Creative Commons มี Attribution 6 แบบ คือ

ผู้ใช้งานสามารถทำซ้ำ ดัดแปลง โดยอ้างอิงถึงแหล่งที่มา

ผู้ใช้งานสามารถทำซ้ำ ดัดแปลง โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา เพิ่มเติมโดยต้องเป็นรูปแบบเดียวกัน Share alike

ผู้ใช้งานสามารถทำซ้ำ แต่ห้ามดัดแปลง โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา

ห้ามนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา

ผู้ใช้งานสามารถทำซ้ำ ดัดแปลง โดยต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มา ต้องเอาไปใช้ในรูปแบบเดียวกัน

ผู้ใช้งานสามารถทำซ้ำ โดยต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มา แต่ห้ามดัดแปลง

การใช้ Email ทุกคนมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดี แต่ใช้อย่างเหมาะสมหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จาก

- การเลือกใช้หัวข้อในการเขียนอีเมลที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงความกระชับ ใจความสำคัญ
- เน้นใจความสำคัญในบรรทัดแรก โดยเขียนให้เรียงง่ายที่สุด และใช้ภาษาที่เหมาะสม
- ตรวจสอบถูกต้องของที่อยู่ Email ตรวจสอบข้อความใน Email และควรมีการใช้ Email Signature

การกำหนดรหัสผ่านของ Email Account ก็มีความสำคัญ โดยรหัสที่ใช้จะต้องยากต่อการคาดเดา มีไม่ต่ำกว่า 8 ตัวอักษร มีทั้งตัวใหญ่ ตัวเล็ก ตัวเลข และอักขระพิเศษคือ

หัวข้อที่ 5 Digital Literacy : Online Collaboration Tools

การรู้ดิจิทัล : เรียนรู้เครื่องมือเพื่อการทำงานร่วมกับออนไลน์

Online Collaboration Tools แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

Social & Collaboration Platforms and Spaces
เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

File and resource Sharing Tools

Group organizers, Task managers and Scheduling tools

Collaborative online brainstorming and whiteboarding

เครื่องมือที่ได้รับความนิยมอย่างมาก คือ Slack เป็น Team Collaboration Platforms ออกแบบมาสำหรับทำงานเป็นทีมโดยเฉพาะ มีระบบจัดการสมาชิกอย่างเป็นระเบียบ ควบคุมได้ สามารถรับส่งไฟล์ได้ ค้นหาไฟล์ได้ง่ายทั้งจากชื่อหรือจากคนส่งรองรับสมาชิกได้ไม่จำกัดจำนวน

Trello เครื่องมือ Organize File ที่เพิ่มประสิทธิภาพให้กับทีม ในการจัดการโปรเจกต์ขั้นตอนการทำงาน หรือติดตามงานได้ทุกประเภท เพิ่มไฟล์รายการตรวจสอบ หรือแม้กระทั่งการทำงานด้วยระบบอัตโนมัติ ซึ่งสามารถกำหนดได้ด้วยตัวเองทั้งหมดเพื่อให้เข้ากับการทำงานของทีมได้มากที่สุด

Miro เป็น Platform ที่เน้นในเรื่องของการช่วยระดมความคิดให้ทุกคนสามารถใช้งานได้ฟรี นอกจากนี้จะเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้ามาเสนอไอเดียได้แบบเรียลไทม์ Miro ยังมี template ให้สามารถใช้งานมากมาย

สิ่งที่สำคัญ คือ การสามารถรู้จักเลือกใช้ Online Tools นำไปบูรณาการกับงานที่ทำอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

หัวข้อที่ 6 Digital Literacy : Content Creation Tools & Wrap Up การรู้ดิจิทัล : เรียนรู้เครื่องมือสำหรับสร้างคอนเทนต์

องค์กร ที่มีการปรับตัวอย่างรวดเร็วจะมีช่องทางการเผยแพร่สารสนเทศที่หลากหลาย นอกจากการใช้ Social Media เป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข้อมูล หรือประชาสัมพันธ์องค์กรในหลายๆ หน่วยงานเริ่มหันไป Podcast สิ่งนี้คือการปรับตัวในองค์กร Digital Reliance การปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

Canva สามารถสร้างรูปภาพหรือวิดีโอที่สวยงามได้อย่างรวดเร็ว เพราะเต็มไปด้วยเทมเพลตให้เลือกมากมาย

วิธีการใช้งาน Canva

หลักสูตร Digital Literacy Essential Skill for Working Online ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจการปฏิบัติตนในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิต ได้ตระหนักถึงโอกาสและความเสี่ยง ที่จะเกิดขึ้นหากใช้เทคโนโลยีอย่างขาดสติ รวมถึงความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเองและสังคมในการใช้เทคโนโลยีที่ต้องไม่ขัดต่อ จริยธรรม กฎหมาย

จัดทำโดย นางสาวบุศรินทร์ ปันตุรงค์
ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สังกัดกลุ่มพัฒนาบุคคล กองการเจ้าหน้าที่
สิงหาคม 2567